

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa 65. sjednice, održane 2. juna 2016. godine, podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ
O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RADU ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA
I SLOBODA CRNE GORE ZA 2015. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode i u 2016. godini nastavlja sa aktivnostima utvrđenim Planom aktivnosti Odbora za 2016. godinu, posvećenim nastavku djelovanja u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji i ispunjenju obaveza utvrđenih Rezolucijom Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 10. marta 2016. godine, Izvještajem Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu, od novembra 2015. godine, kao i Rezolucijom Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope 2030 (2015) od 27. januara 2015. godine, naročito kroz realizaciju obaveza iz revidiranih akcionih planova Vlade Crne Gore za poglavlja 23 i 24 u funkciji izgradnje efikasnih institucija i društva vladavine prava, kao preduslova za dalji demokratski razvoj države Crne Gore.

Polazeći od navoda u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu:

„Uprkos nekim poboljšanjima u pogledu resursa Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kapaciteti za produktivno postupanje po žalbama i dalje su ograničeni. (str. 8 Preвода Izvještaja)

Crna Gora Crna Gora postepeno pomjera akcenat s uvođenja standarda EU u svoj pravni okvir na uspostavljanje institucionalnog okvira i podržavanje aktivnosti koje zaštitu i sprovođenje ljudskih prava čine mogućim. Izmjenama i dopunama Zakona o Ombudsmanu je Ombudsmanu omogućeno da zaposli više kvalifikovanog osoblja. (str. 21 Preвода Izvještaja)

Institucije za ljudska prava i dalje su slabe. Ombudsman i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava moraju biti ojačani, nakon reforme okvira za borbu protiv diskriminacije. Znanje kadra o međunarodnom i evropskom pravu i standardima u oblasti ljudskih prava, kao i njihova sposobnost da vrše nadzor nad trošenjem sredstava, i dalje je nedovoljno. (str. 22 Preвода Izvještaja)

*Kada je riječ o **unapređenju i ostvarivanju ljudskih prava**, imenovana su dva nova zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda sa iskustvom u oblasti ljudskih prava, jedan za borbu protiv diskriminacije i jedan za nacionalni preventivni mehanizam. Određena mjesta u sektoru Zaštitnika i dalje nijesu popunjena, naročito ona koja se bave ljudskim pravima i diskriminacijom. Kapaciteti ove institucije da na djelotvoran način rješava žalbe i dalje su ograničeni; njenu unutrašnju organizaciju neophodno je ojačati kako bi sprovodila svoja široka ovlaštenja. Interni sistem revizije žalbi pomogao bi u poboljšanju kvaliteta odluka. Sveukupno posmatrano, ključne institucije zadužene za politiku ljudskih prava, uključujući nadležno ministarstvo, nemaju dovoljno kadra, dok je postojećem kadru potrebna dalja obuka, prvenstveno o međunarodnim standardima u oblasti ljudskih prava. Kada je riječ o **sprečavanju mučenja i zlostavljanja**, nacionalni mehanizam za sprečavanje mučenja postao je operativan prema novom Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Čini se da inspekcije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda dovode do poboljšanja uslova pritvorenika, naročito kada je riječ o zdravlju. Sektor nacionalnog mehanizma za sprečavanje mučenja i dalje nema dovoljno kadra i njegove kapacitete neophodno je ojačati kroz poboljšanje kvaliteta posjeta i određivanje prioriteta. I dalje postoji zabrinutost u pogledu sprečavanja i kažnjavanja mučenja i zlostavljanja, kako u policijskim ustanovama tako i u zatvorima. Procesuiranje takvih zloupotreba i broj kažnjenih službenika i dalje su na niskom nivou. Na primjer, potrebno je u potpunosti istražiti slučajeve agresije koji su se dogodili u podgoričkom zatvoru u januaru između zatvorenika i stražara. Nekolicini zatvorenika se sudi, dok je samo jedan stražar osuđen na minimalnu kaznu. (str. 66 i 67 Preвода Izvještaja)*

*Cjelokupni zakonodavni okvir u oblasti **borbe protiv diskriminacije** dodatno je usklađen sa pravnom tekovinom, ali je neophodno njegovo dalje jačanje, naročito u pogledu kazni. Kapaciteti Kancelarije Zaštitnika i dalje su ograničeni i prpratne aktivnosti u odnosu na prijavljene slučajeve diskriminacije nijesu poboljšane.*

Organizacije civilnog društva lezbejki, gejeva, biseksualaca, transrodnih i interseksualnih osoba nastavljaju da izražavaju zabrinutost zbog nedostatka rezultata Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, naročito u pogledu postupanja sa zahtjevima i žalbama koje se tiču diskriminacije. Kada je riječ o **ravnopravnosti žena i muškaraca**, usvojene su izmjene i dopune Zakona o rodnoj ravnopravnosti čime se Crna Gora približila evropskim standardima. Zakon sadrži jasniju definiciju neposredne i posredne diskriminacije, proširuje definiciju pola i uključuje unaprijedene odredbe o kaznama. Zakonom se takođe prebacuje mehanizam upućivanja u oblasti rodne ravnopravnosti sa Ministarstva za ljudska i manjinska prava na Zaštitnika,, kome će, kao rezultat toga, biti neophodni pojačani administrativni kapaciteti za obavljanje svoje osnažene uloge, uključujući zapošljavanje kadra sa iskustvom u oblasti rodne ravnopravnosti. (str.69 Preвода Izvještaja)

i navoda u Rezoluciji Evropskog parlamenta o Crnoj Gori, od 10. marta 2016. godine u kojoj Evropski parlament, između ostalog:

- pozdravlja izmjene Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda; zabrinut je zbog toga što je sposobnost Kancelarije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda da djelotvorno obrađuje pritužbe i dalje ograničena i

- poziva Vladu da dodatno ojača institucije za ljudska prava, kao što su Ombudsman i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, te da dodijeli odgovarajuća sredstva za sprovođenje ljudskih prava”,

Odbor je razmatranjem **Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu**, koji je Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore shodno članu 47 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore /**član 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore- kontrolna uloga**/, realizovao **drugu aktivnost**, utvrđenu **Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2016. godinu**.

Nastavljena je saradnja sa **Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore**, kao krovnom institucijom, novim Ustavom ustanovljenom, za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore i predstavnici Institucije, po pozivu, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvovali su na brojnim sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode. Od 18 sjednica Odbora održanih u 2015. i prvom kvartalu 2016. Zaštitnik ili predstavnik institucije Zaštitnika učestvovali su na devet sjednica i dvijema aktivnostima /a od 63 sjednice Odbora za ljudska prava i slobode 25. saziva Skupštine Crne Gore, Zaštitnik ili predstavnik Institucije su učestvovali na 32 sjednice Odbora i devet aktivnosti/.

Na 65. sjednici Odbora, u proširenom sastavu, pored Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šućka Bakovića (član 67 stav 1 Poslovnika Skupštine),

u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine, povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu, učestvovali su: Slavica Rabrenović, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija u Ministarstvu pravde, Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, dr Jovan Kojičić, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za ljudska prava i zaštitu od diskriminacije i Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO “Građanska alijansa”.

Na sjednici je na njen zahtjev, a po odobrenju Predsjednika Odbora, učestvovala Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore.

***

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šućko Baković je u uvodnom izlaganju informisao članove Odbora i ostale učesnike sjednice da:

- se analiza i ocjena stanja ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori temelji na pritužbama građana, sprovedenim postupcima, razgovorima sa građanima i drugim izvorima informacija, kao što su sprovedena istraživanja, izvještaji nadležnih državnih organa, međunarodnih tijela i nevladinih organizacija;

- je postupak u 2015. godini okončan u 666 predmeta (98,1%) od ukupno 679 predmeta u radu čime je ostvaren najveći stepen ažurnosti od osnivanja Institucije;

- su se građani žalili na rad organa državne uprave, sudova, javne službe i drugih nosilaca javnih ovlašćenja, Uprave policije, lokalne samouprave, lokalne uprave, Državnog tužilaštva, organa za vođenje

prekršajnog postupka, rad organa i službi nosilaca javnih ovlašćenja u drugim državama, privrednih društava, drugih pravnih lica, preduzeća, fizičkih lica i drugih subjekata;

- su podnosioci u pritužbama ukazivali na povrede prava na: suđenje u razumnom roku, pravično i nepristrasno odlučivanje u postupku pred organima javne vlasti, slobodan pristup informacijama, zabranu diskriminacije, kao i na povredu prava iz rada i radnog odnosa, socijalne zaštite, penzijsko-invalidskog osiguranja, prava na imovinu i mirno uživanje imovine, prava na zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje, prava djeteta i druga prava.

Zaštitnik je upoznao učesnike sjednice sa radom i djelovanjem u pojedinim oblastima, zapažanjima, konstatacijama i preporukama, predstavljajući sledeće podatke:

- Građani su se i u 2015. najviše žalili na **rad organa javne uprave**.

Zaštitnik je zapazio da su i dalje prisutne slabosti u radu javne uprave koje se nepovoljno odražavaju na brzo i jednostavno ostvarivanje prava građana i drugih subjekata. Organi javne uprave često krše načela dobre uprave. Evidentno je dugo trajanje postupaka, nedonošenje odluka u zakonskom roku, ćutanje uprave, nedonošenje odluka po žalbi, višestruko poništavanje upravnih akata, u nekim slučajevima donošenje više puta iste ili slične odluke po određenom zahtjevu, nepostupanje po odlukama nadležnih organa i nezakonito postupanje službenika. Dugim trajanjem upravnih postupaka, nepostupanjem po zahtjevima građana, nepoštovanjem stavova i mišljenja drugostepenih organa ili Upravnog suda krše se Ustavna načela i načela dobre uprave, ispoljava se arbiternost, dovodi u pitanje ostvarivanje prava i sloboda građana, princip pravne sigurnosti i jednakosti građana pred zakonom, o čemu govore i podaci Upravnog suda za 2015. godinu.

- Pritužbe na **rad sudova** u 2015. godini, u poređenju sa prethodnom, gotovo su na istom nivou. Njihovo učešće u ukupnom broju pritužbi smanjilo se i u ovoj godini, što je posljedica rasta ažurnosti sudova i povećane transparentnosti rada suda. Pritužbe na rad sudova uglavnom su se odnosile na odugovlačenje sudskog postupka i preispitivanje zakonitosti sudskih odluka, a u poređenju sa 2014. uočava se pad pritužbi zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku.

I pored povećane ažurnosti redovnih sudova, u njihovom radu još uvijek postoji određeni broj predmeta gdje postupci traju više godina, zbog višestrukog ukidanja presuda od strane instancionih sudova i vraćanja predmeta na ponovno odlučivanje. U takvim slučajevima dugo trajanje sudskih postupaka otežava ostvarivanje prava na pristup sudu i izaziva nezadovoljstvo građana.

- Iako je Crna Gora uspostavila dobre pravne i institucionalne okvire za ostvarivanje **ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava**, ekonomska nerazvijenost i nedostatak finansijskih sredstava utiču da se ova prava ne ostvaruju u punom obimu, a država je u obavezi da stalno vodi računa i preduzima mjere za stvaranje uslova za obezbjeđivanje potrebnog nivoa ekonomskih i socijalnih prava.

- U **oblasti prava lica lišenih slobode i zaštite od torture** od 59 predmeta formiranih po pritužbama i po sopstvenoj inicijativi- 49 se odnosilo na ZIKS.

U izvještajnoj godini ostvaren je određeni napredak u zaštiti prava lica lišenih slobode, jer je unaprijeđena zdravstvena zaštita, smanjena prenaseljenost i poboljšani su uslovi smještaja u ZIKS-u. Na osnovu razgovora sa licima lišenim slobode, sprovedenih postupaka i saznanja kroz djelovanje NPM-a, Zaštitnik je i u 2015. konstatovao da u crnogorskim zatvorima i policijskim prostorijama nema sistematske torture, ali je utvrdio nekoliko slučajeva mučenja i drugih oblika zlostavljanja (nečovječno i ponižavajuće postupanje, kao i drugih oblika nezakonitog ponašanja prema licima lišenim slobode).

- U oblasti **prava djeteta** u radu su imali 151 predmet, što predstavlja povećanje od 10 %, a samo dva predmeta su prenešena u 2016. Porast broja pritužbi i obraćanja djece Zaštitniku ne mora značiti povećanje slučajeva kršenja prava djeteta i Zaštitnik je mišljenja da je to više rezultat činjenice da je Institucija uspjela da se približi djeci.

U izvještajnoj godini zabilježen je određeni napredak u ovoj oblasti, kroz reformu socijalne i dječije zaštite i unapređenje sektorske i međuinstitucionalne saradnje, koju treba i dalje jačati. Obrazovna inkluzija je zaživjela u svojoj sveobuhvatnosti, ali još uvijek nije dostigla stepen koji preporučuju standardi u ovoj oblasti. Kada su u pitanju prava djeteta na zdravstvenu zaštitu, potrebno je dalje jačanje kapaciteta zdravstvenih ustanova, naročito van većih gradova. Nasilje nad djecom je i dalje prisutno, pa je potrebno unapređenje postupanja nadležnih službi i razvijanje različitih servisa podrške.

- U oblasti **zaštite od diskriminacije** Zaštitnik je imao u radu ukupno 83 predmeta, što je povećanje za 34,93 %, u odnosu na 2014. godinu i svi predmeti su okončani.

Dominantni osnov za diskriminaciju, odnosno lično svojstvo na koje je pritužbom ukazivano zasnovan je na nacionalnoj pripadnosti, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, polu, materinstvu, političkoj pripadnosti, pripadnosti grupi i socijalnom statusu.

Zaštitnik je konstatovao da i dalje ne postoji elektronski vođena baza podataka u kojoj bi bili sadržani svi podaci o prijavama, postupcima i odlukama u vezi sa diskriminacijom pred prekršajnim i drugim sudovima, policijskim i inspeksijskim organima.

Posmatrano u cjelini, Zaštitnik je zaključio da je u 2015. ostvaren određeni napredak u ostvarivanju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori.

Međutim, slučajevi kršenja ljudskih prava i sloboda evidentirani u Izvještaju ukazuju da stanje u pojedinim oblastima još uvijek nije zadovoljavajuće. Zaštitnik je upozorio da se određene pojave kršenja ljudskih prava i sloboda pojavljuju u kontinuitetu već nekoliko godina, sa manjim ili većim stepenom odstupanja u odnosu na raniji period. O tome svjedoče i drugi izvještaji o stanju ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori. Zato je u narednom periodu potrebno posvetiti posebnu pažnju njihovom eliminisanju. Takođe, potrebno je i dalje sa povećanom pažnjom pratiti ispunjenje obaveza Crne Gore u procesu pristupanja EU kada su u pitanju ljudska prava i slobode.

*****

U trosatnoj raspravi o Izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu učesnici sjednice su iznijeli kako pohvale, tako i kritike i sugestije.

Poslanica Snežana Jonica je saopštila:

- da u Izvještaju postoje neke stvari koje se ponavljaju, a koje bi trebalo da budu više naglašene, ukazala na urgencije Zaštitnika poslate državnim organima i navela da bi o njima od Zaštitnika trebalo zatražiti dodatne podatke, a nakon toga da Odbor iskoristi kontrolne mehanizme i održi kontrolna saslušanja nadležnih u tim institucijama kako bi se utvrdilo zašto ne primjenjuju Zakon, čime bi Odbor pomogao institucijama da otklone razloge zbog kojih pojedinci narušavaju njihov ugled, Zaštitniku da brže odlučuje po pritužbama, a građanima da zaštite osnovna prava;

- da postoji pojačana aktivnost Zaštitnika u davanju mišljenja na predloge zakona i pohvalila negativno mišljenje Zaštitnika na Predlog zakona o dopunama Zakona o eksproprijaciji;

- da prilikom donošenja Zakona o zaradama u javnom sektoru Odbor nije ispunio svoj zadatak, naglašavajući da je Zaštitnik ustavna kategorija, a u Zakonu o zaradama u javnom sektoru nalazi se iza nekih koji su definisani podzakonskim aktima, pa se postavlja pitanje da li se moglo jače reagovati, ne da bi Ombudsman imao veću ili manju platu, već zbog poštovanja Ustava i principa ravnoteže tri grane vlasti;

- da bi se analizom moglo utvrditi da li je Odbor za ljudska prava i slobode bilo koje godine uspio da se izbori da sredstva Zaštitniku budu u onom iznosu koji Zaštitnik predloži, a Odbor zahtjevom uputi Ministarstvu finansija, smatrajući da isto nije učinjeno;

- da treba graditi kadrovske kapacitete Institucije Zaštitnika kako bi shodno nadležnostima mogli da izađu u susret građanima;

- da bi bilo dobro da Odbor opet posjeti instituciju Zaštitnika radi upoznavanja sa njihovim radom, nadležnostima, kapacitetima i načinom funkcionisanja;

- da je Odbor zahtijevao od Zaštitnika da sačini Poseban izvještaj o ostvarivanju prava na povraćaj imovinskih prava i obeštećenje koji je Zaštitnik sačinio, Odbor razmotrio i preporuke ojačao predlogom zaključka koji je Skupština usvojila, a predstavnici nadležnih institucija izrazili spremnost za realizaciju preporuka i zaključaka, ali je, po njenoj ocjeni, u nekim komisijama, posebno u onoj u Bijelom Polju, sadašnje stanje još gore;

- da je Odbor prilikom razmatranja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom predložio Skupštini da donese Zaključak kojim se zahtijeva analiza svih propisa u pogledu njihove usklađenosti sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom i ovim Zakonom, pa bi Odbor od nadležnih institucija trebalo da zahtijeva informacije o realizaciji Zaključka;

- da je osim promocije ostvarenih rezultata, Instituciji potrebna veća promocija nadležnosti, jer građani ne znaju koja prava i na koji način mogu ostvariti u ovoj Instituciji, zbog čega je predložila organizovanje Dana Zaštitnika u većem broju opština širom Crne Gore, koje bi trebalo da pomognu Zaštitniku besplatnim obezbjeđivanjem prostora, što bi doprinijelo smanjenju troškova Institucije, čime bi se približili građanima i omogućili im da mnogo lakše i sa mnogo manje troškova nego pred sudskim organima zaštite njihova prava i

- da se u Izvještaju navodi da je nejasna pozicija državnih organa (inspekcija i drugih oblika nadzora) u odnosu na obaveze koje proizilaze iz zakonskih rješenja, naročito u oblasti zaštite od diskriminacije, o čemu je bilo riječi i kad je Zakon donošen, pa je mišljenja da o tome brigu treba da iskaže i Odbor u kontekstu preporuka koje donosi, jer se mora baviti odnosom pojedinih organa prema implementaciji preporuka.

Poslanik prim. dr Izet Bralić je saopštio:

- da je Izvještaj šablonski, sadrži istinite podatke o onom čime se institucija Zaštitnika bavila i korektno prikazuje ono što je realizovano;

- da je Zaštitnik ukazao na veliki broj problema koji se iz godine u godinu ponavljaju, a u kojima nema mnogo postignutih rezultata;

- da je u Izvještaju trebalo da bude mjesta i za ono što nije urađeno;

- da Zaštitnik nije institucija koja će se ljudskim pravima baviti po pozivu i dopisu, već mora imati proaktivniju ulogu da pokreće i zauzima stavove o pitanjima koja se sama nameću;

- tri problema kojima se Institucija nije bavila, a imala je nadležnost i obavezu da to uradi;

- da je bilo prostora da se Zaštitnik bavi regionalnim razvojem i pravima građana sa sjevera, posebno njihovim pravom na rad, kao i razlozima za odlazak 5.000 lica sa sjevera i uslovima pod kojima se sada vraćaju, jer je problem prisutan godinu dana, a nema informaciju, niti se na osnovu Izvještaja može vidjeti da se Zaštitnik time bavio;

- da je Predlog zakona o zdravstvenoj zaštiti bio u proceduri pola godine i njime bilo planirano ukidanje nekih institucija koje pružaju usluge građanima sa sjevera, a Zaštitnik tim povodom nije reagovao i

- da je aktuelna inicijativa da roditelj ne može da upiše dijete u predškolsko i osnovnu školu ukoliko je odbio da vakciniše dijete i da je i tu bilo prostora da Zaštitnik iskaže svoj stav.

Poslanik Zoran Miljanić je saopštio:

- da se u Izvještaju navodi da je u 2015. bilo pet slučajeva torture, četiri u ZIKS-u i jedan u Upravi policije, za koji pretpostavlja da je riječ o prebijanju Mija Martinovića 24. oktobra 2015;

- da se možda po prvi put desila reakcija Zaštitnika na frapantno kršenje zakona od strane komandanta Specijalne policije i da je Zaštitnik reagovao na pravi način i podnio krivičnu prijavu protiv počinioca tog krivičnog djela nakon čega je uslijedilo podizanje optužnog predloga od strane Tužilaštva, što predstavlja dobar primjer kako treba djelovati i

- da se poboljšavaju uslovi u kazneno-popravnim ustanovama, ali postoje i dva problematična slučaja iz prošle godine kada su dva zatvorenika osuđena za teško krivično djelo (ubistvo) pobjegla iz zatvora, zbog ljudske greške, pa je od Zaštitnika i predstavnice Ministarstva pravde zahtijevao dodatno pojašnjenje.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio:

- da apsolutno prihvata Izvještaj Zaštitnika jer je dobar, pregledan i daje pravu sliku stanja ljudskih prava u Crnoj Gori;

- da ohrabruje činjenica da je svake godine evidentan napredak, ali zabrinjava to što još uvijek treba mnogo uraditi, pri čemu posebno zabrinjava problem ćutanja administracije, što je nedopustivo;

- da svi subjekti, u saradnji sa institucijom Zaštitnika, moraju reagovati prema institucijama koje ne izvršavaju svoje zakonske obaveze;

- da su Poglavlja 23 i 24 izuzetno važna i ne treba da trpe kritike zbog nečijeg nerada;

- da Zaštitnik treba da izvrši svoje zakonske obaveze u ovoj oblasti- da obavijesti Skupštinu i javnost o institucijama koje ne postupaju po preporukama i urgencijama;

- da je saglasan sa poslanicom Jonicom da treba zatražiti izvještaj od Zaštitnika u kojem će biti nabrojane institucije koje ne vrše svoje zakonom utvrđene obaveze.

- da se u posljednje vrijeme više puta, čak i od Zaštitnika, čulo mišljenje da je Odbor drugostepeni organ i da se ponekad bavi nečim što ne bi trebalo.

Da bi zaštitili Odbor i instituciju Zaštitnika, kao nezavisnu instituciju, Predsjednik Odbora se obratio ekspertima: dr Jovanu Kojičiću, prof. dr Đorđiju Blažiću i prof. dr Blagoti Mitriću zahtjevom za tumačenje da li je u postupanju Odbora bilo dvostepenosti u odlučivanju u odnosu na instituciju Zaštitnika. Sva tri eksperta u dostavljenim ekspertskim mišljenjima su ocijenila da nema dvostepenosti u postupanju, ali su upozorili na nedostatke pravnog sistema, pravne praznine, nepostojanje zakona o Skupštini, Vladi i Predsjedniku države. Upozorili su da sve institucije u Crnoj Gori imaju pravo da primaju i rješavaju predstavke u skladu sa Zakonom o postupanju sa predstavkama i predlozima iz 1978. godine, koji je i dalje na snazi iako je pravno neprimjenljiv, ali propisuje obavezu za sve državne institucije. Najviše kritika je pretrpio Odbor, rečeno je da nije postupao kako treba i u skladu sa Zakonom i da je Odbor u obavezi da rješava svaku predstavku. Čak su i dvije tačke Zaključka Odbora osporene. Odbor može donijeti samo političku odluku, a jedino institucija Zaštitnika pravno mišljenje. Postavlja se pitanje zbog čega treba Odbor da rješava predstavke i kome će se pomoći na taj način.

Zaključio je da Zakon iz 1978. nije primjenljiv i da stvara nedoumice, te da ga treba isključiti iz pravnog sistema Crne Gore. Otvoreno je više dilema u ekspertskim mišljenjima koja su jasna i interesantna, pa će se nakon upoznavanja članova Odbora sa njima na nekoj od narednih sjednica otvoriti ova tema.

Poslanik Husnija Šabović je saopštio:

- da je na sastanku ombudsmana zemalja regiona, održanom u Briselu na kojem su učestvovali i neki članovi Odbora Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore bio zapažen i pohvaljen;

- da pored onog što možda nije dobro, treba istaći i sve ono što je dobro i

- da ga interesuje da li se zakoni koji se odnose na prava osoba sa invaliditetom primjenjuju na pravi način, posebno u oblasti zaposlenja.

Dr Jovan Kojičić, savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za ljudska prava i zaštitu od diskriminacije je saopštio:

- da je Ombudsman naveo da je u prošloj godini ostvario najveći stepen ažurnosti od postojanja Institucije, što se vidi iz samog Izvještaja, iako se s druge strane, praćenjem njegovog rada može izvesti zaključak da ažurnost u ranijem periodu nije bila na visokom nivou zbog čega su postojale određene ocjene u izvještajima Evropske komisije i Stejt Dipartmenta;

- navode iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu, u dijelu koji se odnosi na Zaštitnika i upitao da li treba da dođe neki stranac da to kaže da bi bilo priznato, iako i on ekspertski stoji iza toga i

- da je saglasan oko važnosti poštovanja preporuka Zaštitnika od strane organa javne uprave.

- S obzirom da mu je od Predsjednika Odbora upućena molba za davanje ekspertskog pravnog mišljenja da li u postupanju Odbora po predstavkama građana i pravnih lica ima dvostepenosti u odlučivanju u odnosu na instituciju Zaštitnika, na samoj sjednici je prezentirao svoje ekspertsko mišljenje i predstavio konkretan primjer Predstavke NVO Udruženje priređivača igara na sreću UPIS, jer smatra da isti zaslužuje realan odgovor i činjenice.

U dokumentaciji koja mu je poslata od Odbora navodi se da je Zaštitnik obustavio postupak po predstavci, kao i da mu nakon nekoliko urgencija nije odgovorio Kolegijum predsjednika Skupštine. Kojičić je istakao da Kolegijum predsjednika Skupštine ne postoji po Ustavu, već Skupštinu predstavlja predsjednik Skupštine. Sa jedne ekspertске strane, uz poštovanje načela pravne sigurnosti i načela pravde i pravičnosti, Ombudsman je trebalo da se obrati predsjedniku Skupštine da bi očekivao i dobio odgovor, jer Poslovnički takve stvari nijesu u mandatu Kolegijuma predsjednika Skupštine. NVO „UPIS“ se obraćala i Odboru i nijesu mogli ostvariti svoja prava.

Druga strane priče je što je i dalje na snazi i u pravnom poretku Crne Gore Zakon o postupanju sa predstavkama i predlozima iz 1978. godine koji je osam puta mijenjan i dopunjavan.

Kad je u pitanju NVO „UPIS“ smatra da ni jedni, ni drugi nijesu ispunili djelotvornost funkcije na koju su pozvani. Zakon koji je u pravnom sistemu Crne Gore nije ispoštovan, u Skupštini je izglasan, u pravnom je poretku, a neutralisan je jednim Zaključkom za koji su se dogovorili, iako Zaključak Odbora ne može zamijeniti snagu i dejstvo Zakona.

Iz ovog primjera ne može da vidi da su iz NVO „UPIS“ imali jednak tretman u konkretnom slučaju, i tako to funkcionise selektivno, što nije dobra praksa. Smatra da ovi ljudi jesu zakinuti i njima se najmanje treba izviniti, jer nije ispoštovano njihovo pravo. Ako se razgovara o odgovornosti državnih organa, politički se mora razgovarati i o odgovornosti Zaštitnika i Odbora. Kojičić je ocijenio da Odbor nije ispunio djelotvornost da se ostvari pravo nekog građanina ili grupe lica, bez obzira iz koje organizacije ili institucije da dolazi.

Sve dok se jasno ne postavi uloga svakog u društvu, uključujući Vladu, Skupštinu, nezavisne institucije, među kojima je Ombudsman koji po Ustavu Crne Gore ima elemente pune nezavisnosti i dok se ne ostvari međusobna saradnja ne može se govoriti o dejstvu i jednakom poštovanju ljudskih prava i sloboda iako su po članu 17 Ustava Crne Gore svi pred zakonom jednaki. Istakao je da je Ombudsman potpuno nezavisna institucija i to svojstvo mu pruža Ustav, ali to ne znači da se politički o tome ne može govoriti na ovom Odboru.

Istakao je da Zakon o postupanju sa predstavkama i predlozima obavezuje i poslanike i izvršnu vlast, jer je taj Zakon u pravnom sistemu. To otvara pitanje dualizma, potencijalnog konflikta interesa i slično. Rasprava o tim pitanjima, o državnim organima i njihovom ispunjenju preporuka je politička i misli da treba obuhvatiti sve, ne da bi se neko isticao da je dobar, a drugi da je loš, već da bi se zajednički riješile nepravilnosti koje je kao ekspert uočio i da se neke stvari ne bi ponovo dešavale. Smatra da i Zaštitnik zajedno sa svima treba da doprinese otklanjanju nepravilnosti u funkciji poštovanja načela pravde, pravičnosti i pravne sigurnosti.

Blanka Radošević Marović, generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava je informisala:

- da je pripremljena Analiza propisa i njihove usklađenosti sa Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, za koju je Vlada zadužena Zaključkom Skupštine Crne Gore, donešenim povodom usvajanja Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom;

- da Analiza sadrži 56 ključnih zakona, s tim što nijesu obuhvaćeni zakoni iz oblasti energetike, ekonomije i slično i pretpostavlja da će to biti sljedeća faza;

- da je za neke od 56 zakona procijenjeno da su usklađeni, a veliki broj njih je dobio preporuku za usklađivanje;

- da su apostrofirane oblasti u kojima je potrebno dodatno raditi i sprovesti dublju analizu, na primjer zakoni iz oblasti zdravstva, obrazovanja i socijalne i dječje zaštite;

- da je Analiza upućena Zaštitniku, koji je dao pozitivnu ocjenu i mišljenje da je urađena veoma dobra i kvalitetna osnova za dalje usklađivanje zakonskog okvira;

- da će Analiza biti upućena Vladi na razmatranje i usvajanje;

- da su preporuke uvrštene u predloge zakona iz oblasti održivog razvoja, turizma, saobraćaja koji su trenutno u skupštinskoj proceduri i

- da svaki od budućih predloga zakona treba ispratiti po pitanju usklađenosti sa Konvencijom UN-a i Zakonom.

Slavica Rabrenović, generalna direktorica Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija je informisala:

- da je unaprijeđen zatvorski sistem u Crnoj Gori u odnosu na period od prije pet godina kada je započeto njegovo unapređivanje uz podršku Savezne Republike Njemačke i Kraljevine Holandije, iako su naslijeđeni brojni problemi, kao što su stari objekti i neprofesionalni službenici;

- da se počelo od uspostavljanja zakonodavnog okvira i da su donešeni zakoni za jačanje sistema alternativnih sankcija i smanjenje zatvorske populacije;

- da su izvršene 174 kazne rada u javnom interesu, a 77 je na izvršenju;

- da je osim dobrog zakonodavnog okvira važno imati obučene službenike, na čemu će još više raditi u narednom periodu;

- da će uz pomoć eksperata iz Njemačke raditi strategiju reforme izvršenja krivičnih sankcija koja će obuhvatiti aktivnosti realizovane u prethodne četiri godine u pogledu rekonstrukcije i adaptacije zatvora i izvršenja kazne rada u javnom interesu kojim se smanjuje zatvorska populacija;

- da dva bjekstva osuđenika iz zatvora predstavljaju korak unazad i u ovim slučajevima kriv je ljudski faktor, pa je Ministarstvo pravde odmah pokrenulo disciplinski postupak protiv odgovornih lica i uključeni su pravosudni organi. U jednom slučaju je izrečena prvostepena odluka, pa je na osnovu žalbe preinačena u kaznu zatvora, a drugi je vraćen na ponovni postupak. Ovi slučajevi bjekstva su posljedica činjenice da se nije bavilo službenicima obezbjeđenja. Mali je broj službenika obezbjeđenja u odnosu na zatvorsku populaciju, a sada je njihov broj u skladu sa prostornim kapacitetima i ne postoji prebukiranost u zatvorskom sistemu. Treba ih obučavati i oni moraju imati sertifikate i časnno nositi uniformu, poznavajući svoja prava i obaveze, a neophodno je obezjediti i adekvatna budžetska sredstva kako bi bili dobro plaćeni i odgovorno obavljali svoj posao.

Marina Vujačić, izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore je saopštila:

- da je u proteklom periodu kritikovala rad institucije Zaštitnika, jer smatra da kada su kritike opravdane to treba činiti;

- da je kao predstavnik osoba sa invaliditetom nezadovoljna što ne postoji posebni zamjenik Zaštitnika za prava ovih lica, a pošto je u svim izvještajima i istraživanjima konstatovano koliki je stepen diskriminacije prema ovim licima, tim problemom treba da se bavi i Vlada, ne samo Zaštitnik;

- da uvijek ima prostora za unapređenje, ali je u posljednje vrijeme itekako unaprijeđen rad institucije Zaštitnika;

- da u posljednje vrijeme dobijaju od Zaštitnika konkretne preporuke, za razliku od prethodnog perioda kada su povodom obraćanja Instituciji uglavnom dobijali odgovore u kojima su upućivani na alternativne puteve za ostvarivanje prava i kada nijesu dobijali tako jake i konkretne preporuke;

- da bi voljela da se osobe sa invaliditetom i predstavnici njene organizacije oslobode osjećaja da ne treba da se prečesto obraćaju Instituciji i dostavljaju inicijative u onom obimu u kojima se njima dostavljaju;

- da su u posljednje vrijeme brojni slučajevi u kojima se osobama sa invaliditetom ne priznaju određena prava garantovana zakonskim i podzakonskim aktima, a koje su se obraćale svim institucijama nadležnim za sprovođenje zakona i nerijetko su dobijali negativan odgovor, pa su bili prinuđeni da pokreću upravne postupke, a u nekim slučajevima predmeti su riješeni tek nakon što Upravni sud donese odluku, odnosno rješenje;

- da je zadovoljna što je Zaštitnik u Izvještaju posebno obradio predmet koji se odnosi na diskriminaciju zaposlene osobe sa invaliditetom od strane institucije u kojoj radi, a koja bi trebalo da se bavi pravima osoba sa invaliditetom i

- da kapaciteti institucije Zaštitnika nijesu ojačani do nivoa koji bi bio zadovoljavajući, ali svjesna je da postoje brojni problemi u popunjavanju kadra i mišljenja je da možda neki traženi kriterijumi nijesu tako važni, kao na primjer položeni pravosudni ispit.

Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ je saopštio:

- da rad institucije Zaštitnika dolazi do željenog nivoa i vidljivo je da u posljednje vrijeme Zaštitnik i zaposleni u Instituciji veoma često donose zaključke i mišljenja za vrlo osjetljive oblasti, što predstavlja podsticaj i za nevladin sektor;

- da i dalje postoji potreba da se određena mjesta savjetnika u instituciji Zaštitnika popune;

- da je u 2015. institucija Zaštitnika riješila čak 98 % pristiglih pritužbi, a povećanje broja predstavki znači da građani imaju sve više povjerenja u ovu instituciju i

- da je potrebno voditi raspravu o problematičnim oblastima akcentovanim u Izvještaju Zaštitnika, ukazati javnosti na propuste u radu državnih institucija i tražiti odgovornost svih onih koji su u Izvještaju, a doprinijeli su da ljudska prava u Crnoj Gori ne budu na zadovoljavajućem nivou.

****

**U odgovorima na postavljena pitanja, iznijete primjedbe, sugestije, kritike i pohvale
Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio:**

- da je s pravom ukazano na urgencije, jer to otežava i sprječava Zaštitnika da još efikasnije radi i da su u poslednjih tri godine u Izvještaju navodili sve subjekte kojima su upućivali urgencije, kako bi na taj način upoznali Skupštinu sa problemima. Kako od toga nije bilo posebne koristi, u cilju rješavanja problema održali su sastanke sa skoro svim ministrima koji su kasnili u dostavljanju odgovora na njihove zahtjeve, a sastanci su bili veoma efektni i nada se da će stanje biti bolje u narednom periodu;

- da su prošle godine zaposlili pet novih službenika, što predstavlja značajno povećanje broja zaposlenih, a svi su pohađali najbolje obuke u okviru projekata koje je finansirala Evropska komisija, a implementirao Savjet Evrope. Povećanje broja zaposlenih mora imati svoje granice, a oni se polako približavaju maksimumu propisanom važećim Pravilnikom o sistematizaciji. Na Zaštitnika kao instituciju ne treba gledati kao na ostale organe i ne očekivati da se ta institucija intenzivno širi, jer se moraju racionalno ponašati u sistemu. Crna Gora ima 650.000 stanovnika, a Zaštitnik ima četiri zamjenika. Poređenja radi, slovenački Ombudsman ima isto četiri zamjenika i oko 45 zaposlenih u državi sa 2,5 miliona stanovnika.

Zaštitnik je saopštio da ne dopušta da im se govori da nemaju dovoljno zaposlenih, posebno od ove godine, a može im se reći da nijesu bili dovoljno efikasni. Nemaju idealnu zaposlenost, ali postepeno popunjavaju kadar. Za konkurs koji su raspisali 14. januara 2016. za zaposlenje četiri nova službenika, kako je definisano Akcionim planom Vlade Crne Gore za poglavlje 23, postupak traje već četiri i po mjeseca, jer za dvije osobe odluke još nijesu konačne, a za dva mjesta nijesu dobili odgovarajući kadar. Naveo je da ne mogu da obezbijede odgovarajući kadar, jer važe pravila o zapošljavanju kao u organima uprave i oni koji imaju izuzetna znanja iz oblasti ljudskih prava ne žele da prolaze provjere u Upravi za kadrove. Jedna od osnovnih zamjerki koje će Crna Gora dobiti od nadležnih tijela Ujedinjenih nacija je ta da Zaštitnik treba da dobije slobodu kao što ima Skupština prilikom zapošljavanja, odnosno da sam zapošljava i određuje način zapošljavanja, što ne znači samovolju.

- da su prošle godine podnijeli akreditaciju za dobijanje statusa od nadležnih tijela Ujedinjenih nacija i ovih dana im je ponuđen B status, iako su bili na pragu dobijanja A statusa koji ipak neće dobiti zbog nekih nedostataka u Zakonu, kako oni to vide;

- da na promociji i povećanju vidljivosti Institucije treba uvijek raditi i da u prethodnom periodu nijesu imali dobru promociju, a od januara 2016. godine imaju savjetnika za tu oblast pa su povećali vidljivost. Dvije godine to mjesto nije bilo popunjeno, a Zaštitnik je mišljenja da je bolje da se formalno ne popunjava dok se ne obezbijedi kvalitetan kadar;

- da prihvata da institucija treba da se bavi raznim oblastima, ne bježe od mnogih pitanja, iako se ne mogu svime baviti, a svake godine planiraju osnovne pravce djelovanja;

- da su u Izvještaju govorili i o 5.000 osoba sa sjevera koje su zbog lošeg ekonomskog stanja napustile Crnu Goru, a sad se vraćaju, ukazali su na problem i pozvali Vladu Crne Gore da stvori što bolji ekonomski ambijent;

- da postoji zakonska mogućnost da daju mišljenje na predlog zakona, a na Predlog zakona o zdravstvenom osiguranju nijesu dali mišljenje;

- da se u Izvještaju nijesu bavili pitanjem koje se odnosi na upis nevakcinisane djece u vrtiće i škole, jer nijesu imali nijednu pritužbu, dok ove godine imaju dva predmeta i time se bave. Kad je u pitanju obavezna vakcinacija djece, ne postoji stav Ustavnog suda Crne Gore, jer isto još niko nije pokrenuo, ali postoji uporedno iskustvo Slovenije gdje je Ustavni sud odlučio da je važniji interes zaštita zdravlja nego pojedinačni slučajevi. Mišljenja je da je Crna Gora jedina bivša jugoslovenska republika koja ima takvo rješenje da se dijete ne može upisati u vrtić ili osnovnu školu ako nije vakcinisano. Smatra da je takvo rješenje neodrživo, posebno za upis djece u osnovne škole, jer je osnovno obrazovanje obavezno i ne može se uskratiti nikome, a kad takav princip važi za osnovno obrazovanje, zašto ne bi važio i za predškolsko. Najavio je da će Institucija dati svoj stav tim povodom;

- da su 2010. godine dali Mišljenje u slučaju Milić- Nikezić kada je bilo riječi o primjeni sile u zatvoru u Spužu i utvrdili da su prekršena njihova prava, a kasnije su ova lica podnijela predstavku

Evropskom sudu za ljudska prava koji je donio presudu kojom je utvrdio da su njihova prava prekršena i u više od 15 mjesta u afirmativnom smislu se pozvao na Mišljenje Ombudsmana;

- da na dan 2. jun 2016. godine imaju ozbiljno povećanje pritužbi, preko 80% ukupnog broja pritužbi koje su imali u 2015, pri čemu je naglasio da smatraju da povećanje nije rezultat povećanog kršenja prava, već veće vidljivosti Institucije. Očekuju i dalje povećanje, a nastoje da organizuju i veći broj Dana Zaštitnika, jer imaju vrlo dobru saradnju sa lokalnim samoupravama, dobijaju besplatne prostorije za sastanke, obavještavaju građane putem lokalnih servisa i razgovaraju sa predstavnicima lokalnih samouprava o svim problemima u radu;

- da smatra da na ovoj sjednici nije prilika da se govori o ekspertskim mišljenjima, a da i njima treba dati mogućnost da u raspravi daju svoje viđenje. Zaštitnikova lična impresija je da je Kojičić pominjući konkretan slučaj NVO „UPIS“ pokazao poseban nivo lične zainteresovanosti, što, po njegovoj impresiji, čini duže vremena. U vezi sa ovim slučajem istakao je da je Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore jasan, jer je njime propisano da u slučaju kada se povodom iste pravne stvari o kojoj je podnijeta pritužba pokrene sudski postupak pred nadležnim sudom, Zaštitnik je po saznanju dužan da odmah obustavi svoj postupak. U konkurenciji dva postupka prednost ima sudski postupak, jer se u sudskom postupku stvari raspravljaju do kraja i sudske presude su obavezujuće, dok stav Ombudsmana nije obavezujući i može da djeluje samo snagom autoriteta. U konkretnom slučaju tužba sudu je podnijeta prije nego pritužba Zaštitniku ili negdje istovremeno i to su oni naknadno saznali, a da su u Instituciji imali tu informaciju ne bi to ni pokretali. U dualizmu postupaka prednost ima sudski postupak i nema pravne logike koja bi to mogla da pobije;

- da se ne govori o odgovornosti Ombudsmana kad postupa po pojedinačnim slučajevima, jer za to niko nema pravo. Zaštitnik može pogriješiti, ali za stav i mišljenje Zaštitnik i zamjenik Zaštitnika ne mogu da odgovaraju. Nema ekspertskog mišljenja koje može u to da ga ubijedi;

- Povodom Zakona o postupanju sa predstavkama i predlozima iz 1978. godine Zaštitnik je ukazao na život pravne norme, u ovom slučaju život zakona, navodeći da zakon prestaje da važi izričitom normom nekog drugog zakona, a u ovom slučaju nemamo takav zakon i on formalno-pravno postoji u pravnom sistemu Crne Gore i s tog aspekta predstavlja pozitivno pravo. Ali, s druge strane postoji derogacija kada do prestanka dolazi donošenjem kasnijih normi koje tu oblast uređuju na sasvim drugačiji način. Od Rimskog prava važi pravilo da kasniji zakon derogira raniji. Zaštitnik je uvjeren da je veliki dio normi tog Zakona derogiran putem Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore i mnogih drugih propisa koji su kasnije donešeni, a da li je Zakon u cjelini- tu mora biti oprezan;

- U vezi sa izjavom da ranije nije bilo ažurnosti, Zaštitnik je saopštio da je i u 2014. godini postignuta značajna ažurnost;

- Kada je riječ o Analizi usklađenosti propisa sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom Zaštitnik je saopštio da su u dopisu koji su poslali Ministarstvu za ljudska i manjinska prava naveli da je to što je urađeno dobra osnova za dalje analiziranje. Ima ozbiljnu zamjerku na postupanje Ministarstva u tom slučaju, jer im je dostavilo Analizu i ostavilo kratak rok da analiziraju veliki broj zakona i daju mišljenje. Saopštio je da su u Ministarstvu Analizu imali još u decembru 2015. godine i mogli su je tad dostaviti Zaštitniku. Po njegovom saznanju Analiza je opet vraćena od strane Vlade. Najavio je da će Institucija raditi sopstvenu analizu, ne zato što je Ministarstvo radi, već što je to i njihova obaveza. Smatra da ne treba žuriti iako se nekad zbog evropske agende daju kratki rokovi. Da se ne žuri sa ozbiljnim stvarima ne bi imali situaciju da se gotovo svake godine mijenja Zakon o zabrani diskriminacije, a nekoliko puta i Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Smatra da treba raditi ozbiljnije i duže vremena posvetiti zakonima kako ih ne bi često mijenjali, jer to nije dobro za pravnu sigurnost građana, niti za vladavinu prava;

- U vezi sa ćutanjem administracije upitao je šta Ombudsman treba više da uradi, osim da putem Izvještaja upozna Skupštinu i citira statistiku Upravnog suda koji je odlučivao u upravnom sporu po tužbama gdje je preko 50% poništenih upravnih akata u 2015;

- da smatra da se Odbor prošle godine nije bavio onim što je Zaštitnik utvrdio, već se u Zaključcima bavio institucijom Zaštitnika, što nije dobro, iako on ne bježi od odgovornosti. Ako su slabi rezultati u pojedinim oblastima, što su i prošle godine u Izvještaju konstatovali, nijedan od zaključaka nije

bio u tom pravcu, nego su Zaključkom pozvani građani da se žale na Ombudsmana. Zaštitnik je saopštio da im je potrebna pomoć Odbora. Prošle godine Odbor se u više od 15 zaključaka bavio institucijom Ombudsmana i upitao je da li se neki drugi odbor na taj način bavio nekom institucijom. Siguran je da nije, ali njima to i ne smeta;

- da se Izvještaj Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu temelji se na podacima prikupljenim zaključno sa martom 2015. U sazivu za sjednicu Odbora ponavlja se da Ombudsman nema kapaciteta, pa i u godini kad su ostvarili najveću ažurnost i kada u antidiskriminaciji i prevenciji torture nemaju gotovo nijedan neriješen slučaj. Evropska komisija je čak saopštila da Ombudsmana treba učiti kako da potroši novac. Naglasio je da neće polemisati sa Evropskom komisijom, ali je to neko ovdje u Crnoj Gori saopštio. Novac za zarade službenika koje će ove godine primiti i zamjenika koji treba da bude izabran, a što nije urađeno u ovih pet mjeseci, opet će biti vraćen, jer su to strogo namjenska sredstva;

- U vezi sa zaposlenjem osoba sa invaliditetom saopštio je da se Zakon mora poštovati. Zakon o zabrani diskriminacije uvodi posebne mjere tamo gdje postoji nejednakost u dužem vremenskom periodu i daje se prednost osobama sa invaliditetom. Ako se radi o školskoj spremi, sve osobe moraju ispuniti minimum uslova koji se traže za konkretno radno mjesto, a onda se primjenjuje princip afirmativne akcije. Zaštitnik ne bi mogao da pomogne za bilo koju osobu da traži da se zaobiđu propisi;

- Na pitanje zašto Crna Gora nema zamjenika Zaštitnika koji bi se isključivo bavio pravima osoba sa invaliditetom, Zaštitnik je podsjetio da to rješenje postoji u Hrvatskoj, ali ne u Sloveniji gdje Zaštitnik takođe ima četiri zamjenika, kao i crnogorski. U instituciji Zaštitnika su uspješni u sektoru za antidiskriminaciju o čemu svjedoče rezultati koji su vidljivi za one koji hoće da ih vide. Stanje nije idealno i ne može biti ni u jednoj instituciji, pa ni kod njih.

***

Nakon uvodnih napomena predstavnika predlagača i rasprave, Odbor je većinom glasova (pet „za“ i jedan „uzdržan“) podržao Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu i odlučio da predloži Skupštini, da saglasno članu 162 stav 2 Poslovnika Skupštine, donese sledeći

ZAKLJUČAK:

1. Prihvata se Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015. godinu.
2. Skupštinu ohrabruje činjenica da je sa svakom narednom godinom evidentan napredak u oblasti ljudskih prava i sloboda, ali je još uvijek neophodno mnogo uraditi kako bi se doprinijelo doslednoj implementaciji usvojenih zakona i olakšalo ostvarivanje prava i sloboda svih građana, što Crna Gora i čini kao država koja odgovorno radi na ispunjavanju obaveza u procesu pristupanja Evropskoj uniji, posebno u poglavljima 23 i 24.
3. Skupština pozdravlja činjenicu da je prema podacima iz Izvještaja o radu Zaštitnika za 2015. godinu u toj godini ostvaren najveći stepen ažurnosti od osnivanja institucije Zaštitnika, konstatuje da je i u 2014. godini ostvarena značajna ažurnost, koja, s druge strane, u ranijem periodu nije bila na visokom nivou zbog čega su postojale određene kritike i negativne ocjene u izvještajima relevantnih međunarodnih organizacija.
4. Skupština konstatuje da se sada mnogo više preduzimaju aktivnosti na promociji ostvarenih rezultata a koja je u proteklom periodu bila nedovoljna, jer je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore tek u januaru 2016. godine na ovo radno mjesto upražnjeno dvije godine, zaposlila službenika zaduženog za ovu oblast.

Međutim, i pored aktivnosti na promociji ostvarenih rezultata i povećanju vidljivosti, Skupština smatra neophodnim da institucija Zaštitnika uloži dodatne napore i preduzme aktivnosti na promociji zakonom definisanih nadležnosti, jer građani još uvijek ne znaju dovoljno koja prava i na koji način mogu ostvariti u ovoj Instituciji. Takođe, potrebno je da svi nadležni subjekti rade na povećanju vidljivosti institucije Zaštitnika.

5. Skupština poziva Zaštitnika da proaktivnije djeluje s obzirom da je i dalje prilično mali broj predmeta pokrenutih po sopstvenoj inicijativi (30 predmeta u 2015. godini), a Zaštitnik ne treba da bude institucija koja će se ljudskim pravima baviti po pozivu i dopisu, već treba da pokreće i zauzima stavove i o aktuelnim pitanjima koja se sama nameću.
6. Imajući u vidu značaj poštovanja preporuka Zaštitnika, a polazeći od činjenice da se iz godine u godinu u godišnjim izvještajima Zaštitnika prikazuje da neke institucije ne ispunjavaju te preporuke, Skupština preporučuje Zaštitniku da se, u mjeri mogućeg, snagom svog ličnog autoriteta i autoriteta funkcije koju obavlja izbori za realizaciju preporuka od strane nadležnih institucija.

Takođe, Skupština poziva Zaštitnika da, u skladu sa članom 42 stav 2 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u formi posebnog izvještaja detaljno obavijesti Skupštinu i javnost o svim do sada upućenim urgencijama po kojima nadležne institucije nijesu postupile i problemima u realizaciji istih, kako bi na osnovu detaljnog prikaza stanja, Skupština i nadležni Odbor za ljudska prava i slobode razmotrili potrebu preduzimanja daljih aktivnosti u ovoj oblasti u cilju dosledne implementacije zakona u skladu sa kontrolnom i nadzornom ulogom.

7. S obzirom da je i u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu konstatovano „uprkos nekim poboljšanjima u pogledu resursa Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kapaciteti za produktivno postupanje po žalbama i dalje su ograničeni” i „znanje kadra o međunarodnom i evropskom pravu i standardima u oblasti ljudskih prava kao i njihova sposobnost da vrše nadzor nad trošenjem sredstava, i dalje je nedovoljno“, Skupština očekuje da će zapošljavanjem pet službenika u 2015. godini i planiranim zapošljavanjem četiri službenika u 2016. godinu, definisanim Akcionim planom Vlade Crne Gore za poglavlje 23, kao i obukama koje se realizuju u sklopu projekta koji implementira Savjet Evrope, a finansira Evropska unija, institucija Zaštitnika osnažiti kadrovske kapacitete za efikasno bavljenje pritužbama građana i pravnih lica.
8. Skupština ocjenjuje veoma problematičnim što i pored većeg broja sugestija Odbora za ljudska prava i slobode i Zaključka Skupštine, broj 00-72/15-5/5 EPA 779 XXV od 28. decembra 2015, donešenog povodom Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014. godinu, elektronska evidencija slučajeva diskriminacije koja je trebalo da bude uspostavljena nakon donošenja Zakona o zabrani diskriminacije 2010. godine, još uvijek ne funkcioniše
9. Sve dok se jasno ne definiše i postavi uloga svakog u društvu, uključujući Vladu, Skupštinu i nezavisne institucije, među kojima je i Zaštitnik koji po Ustavu Crne Gore ima elemente pune nezavisnosti i dok se ne ostvari međusobna saradnja ne može se govoriti o dejstvu i jednakom poštovanju ljudskih prava i sloboda.

Stoga, Skupština ukazuje da je neophodno uložiti dodatne aktivnosti na unapređenju komunikacije između svih aktera koji se bave ljudskim pravima i produbljivanju saradnje u cilju rješavanja svih problema u ovoj oblasti, čime će se doprinijeti otklanjanju nepravilnosti u funkciji poštovanja načela pravde, pravičnosti i pravne sigurnosti.

*****

Odbor se upoznao sa Mišljenjem Odbora za rodnu ravnopravnost, broj 00-72/16-6/3 EPA 1064 XXV, od 25. aprila 2016. godine, dostavljenim na osnovu člana 137 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Poslanica Snežana Jonica je izdvojila mišljenje.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određen je poslanik dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković